

Yayına Geliş Tarihi: 03/12/2019
Yayına Kabul Tarihi: 24/12/2019
Online Yayın Tarihi: 30/12/2019

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt: 3, Sayı: 8, Yıl: 2019, Sayfa:239-260
ISSN: 2587-2206

KUZEY MAKEDONYA'DA İSİM TARTIŞMALARI VE PRESPA ANLAŞMASI

Murat DERİN¹

Özet

Tarihsel çerçevede, politik, kültürel ve kimlik ile ilgili unsurları içeren Makedonya ile Yunanistan arasında yaşanan isim sorunu, yirminci yüzyılın sonlarında siyasi sahneye çıktı. Makedonya'nın 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle başlayan ve günümüze kadar süregelen Makedonya Cumhuriyeti ile Yunanistan arasında yaşanmış olan isim tartışması iki ülkenin milliyetçilik anlayışlarından kaynaklanmıştır. Balkanlarda bir bölgeye izafeten kullanılan ve tarihsel bir kavram olan Makedonya ismini kullanarak kurulmuş olan Makedonya Cumhuriyeti'nin ismi, sınırları içerisinde Makedon azınlığın yaşadığı Yunanistan'ı tedirgin ettiğinden bu ülke komşusunun ismine itiraz etmiş, bu çerçevede isim değişikliğine zorlamak için komşusuna hem ekonomik ambargo uygulamış hem de bu devletin uluslararası kuruluşlara üyeliğine engel olmuştur. İki ülke arasında isim sorunu sebebiyle yaşanan anlaşmazlık sadece iki ülke ilişkilerini değil, aynı zamanda bölgedeki güvenlik, istikrar ve barışı olumsuz yönde etkilemiştir. Bu çalışmada Makedonya ve Yunanistan arasında yaşanan isim sorununun ortaya çıkış nedenleri, sorunun gelişimi, çözüm noktasında atılan adımlar ve sorunu bitiren Prespa Anlaşması irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Yunanistan, İsim Sorunu, Prespa Anlaşması

---

¹ Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler A.B.D. Doktora Öğrencisi.

NAME DISCUSSIONS IN NORTH MACEDONIA AND PRESPA AGREEMENT

Abstract

Historically, the name issue between Macedonia and Greece, which includes political, cultural and identity aspects, appeared on the political stage in the late twentieth century. The name debate that took place between the Republic of Macedonia and Greece, which started from 1991 when Macedonia declared its independence, stemmed from the two countries perceptions of nationalism. The name of the Republic of Macedonia, which was established by using the name of Macedonia, disturbed its neighbor Greece, where the Macedonian minority lives. Therefore, Greece objected the name of Macedonia. Besides this, it imposed an economic embargo on its neighbor and impeded its membership to the international organizations. It prevented the integration of the state into international organizations. It prevented the integration of the state into international organizations. The dispute between the two countries due to the name problem has not only negatively affected the relations between the two countries, but also the security, stability and peace of the region. With this study, the name of the problem between Macedonia and Greece, the emergence of reasons, the development of the problem, the steps taken in the solution point, Prespa agreement will be examined.

Keywords: *Macedonia, Greece, Name Problem, Prespa Agreement.*

GİRİŞ

Tarihsel çerçevede, politik, kültürel ve kimlik ile ilgili unsurları içeren Makedonya ile Yunanistan arasında yaşanan ismi sorunu, yirminci yüzyılın sonlarında siyasi sahneye çıktı. 17 Kasım 1991'de Makedonya'nın bağımsızlığını ilan etmesi ve uluslararası tanınma talebinde bulunması ile sorun kendisini hissettirdi. 17 Eylül 1991 tarihinde Makedonya Anayasası yayımlandığında, Yunanistan, bu anayasanın ülkenin isim ve bayrağının belirlendiği 3. ve 49. maddelerine karşı itirazda bulunarak, kendi ülkesine yönelik tehditler ve iddialar içerdiğini ileri sürdü. 4 Aralık 1991'de

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Yunanistan, yeni devletin tanınmasının, Yunanistan topraklarına ilişkin iddialara karşı anayasal güvencelere, Yunanistan'a karşı düşmanca propagandanın bırakılmasına ve yeni devletin adından Makedonya isminin çıkarılmasına bağlı olduğunu açıkladı.

Bu şekilde Makedonya'nın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkması ile başlayan iki devlet arasındaki isim sorunu, sadece Balkanlarda ekonomik, toplumsal ve siyasal hayat üzerinde etkide bulunmakla kalmadı aynı zamanda uzun bir süre uluslararası kamuoyunu da meşgul etti. Yaklaşık olarak çeyrek asrı aşkın bir süredir varlığını sürdüren bu sorunun ortadan kaldırılması için birçok girişimde bulunuldu. Neticede bu sorun, Haziran 2018 itibarıyla çözüm noktasına getirildi. 17 Haziran 2018'de Makedonya ve Yunanistan başbakanlarının iki ülkenin sınırında yer alan Prespa Gölü kıyısında buluşması ile imzalanan anlaşma, iki ülke arasında yaşanan sorunun çözüme kavuşturulması noktasında tarihi bir adım oldu.

Bu çalışmada Makedonya ve Yunanistan arasında yaşanan isim sorununun ortaya çıkış nedenleri, sorunun gelişimi, çözüm noktasında atılan adımlar ve Prespa anlaşması irdelenecektir.

1. İki Ülke Arasında İsim Sorununun Ortaya Çıkışı

Tarihi bir bölge ismi olan Makedonya sınırları tam olarak tespit edilememekle birlikte günümüzdeki Kuzey Makedonya Cumhuriyeti sınırlarından daha geniş bir coğrafi alanı kapsamına aldığı öngörülmektedir. Günümüzde Makedonya ismi etrafında şekillenen sorunun, tarihsel arka planı ilk çağ dönemlerindeki gelişmeleri de içine alan tarihsel süreç ile ilgilidir. Kuzey Yunanistan'da İlk Çağ'da kurulan Makedon Devleti, M.Ö. 4. yüzyılda bütün Yunanistan'ı hakimiyeti altına almış, Büyük İskender

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 tarafından gerçekleştirilen seferler ile Helen kültürü Hindistan'a kadar olan geniş bir coğrafyaya yayılmıştı. Antik Makedonya, günümüzde Yunanlılar tarafından ulusal tarihin bir parçası olarak görülmektedir.²

19. yüzyıl sonlarına doğru, Osmanlı kontrolü altında bulunan Orta Rumeli havalisi, sosyal ve coğrafi bir bütünlük arz etmediği halde bir bütün olarak "Makedonya" şeklinde isimlendirildi. Burada kurulan ihtilalci ve Slav-Ortodoks bir grup olan İç Makedon Devrimci Örgütü (VMRO) ise Makedonya bölgesi olarak isimlendirilen bu bölgenin bağımsızlığı yönünde mücadele başlattı. Balkan Savaşları'ndan sonra, Balkan devletleri arasında pay edilen bu bölgede kendini Makedon şeklinde ifade eden Slav-Ortodokslar yaşamaktaydı.³ Nitekim, Yugoslavya'nın parçalanma sürecinde bu ülkeden ayrılarak 1991'de bağımsızlığını ilan eden Makedonya, kendisinin kadim Makedonya'nın varisi olduğunu ileri sürerek, ulus kimliğini bu kadim medeniyetin sembolleri üzerinden inşa etmek istedi.⁴

Makedonya, bağımsızlığını ilan ederken, kendi sınırları dışında, komşu ülkelerde yaşayan Makedonların da kültürel haklarının korunması için girişimlerde bulundu. Bu girişimlerden birisi, komşu ülkeler özellikle de Yunanistan'ın tepkisine yol açacak olan, Makedonya'nın bağımsızlık aşamasında kabul etmiş olduğu anayasası olmuştur. Makedonya

---

² Mehmet Uğur Ekinci, "Makedonya İsim Sorunu Çözülüyor (mu?)", *Seta Perspektif*, Sayı.204, Haziran, 2018, ss.1-2.

³ Andrew Rossos, *Macedonia and the Macedonians*, Hoover Institution Press, Stanford, 2008, s.1-9

⁴ Çiğdem Aydın Koyuncu ve Samet Yılmaz, "Makedonya'daki İstikrarın Sürdürülebilirliğinin Ohrid Çerçeve Anlaşması Bağlamında Analizi", *International Journal of Social Inquiry*, Sayı.18, 2018, ss.157-159.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Cumhuriyeti Anayasası'nın başlangıç bölümünde, 1944 tarihli ASNOM⁵
Bildirgesi ilkelerinin miras alındığının yazması ve bu bildirmede Yunanistan
ve Bulgaristan topraklarında yaşayan Makedonların Makedonya Sosyalist
Cumhuriyeti altında birleştirileceğinin vurgulanması⁶ özellikle
Yunanistan'ın kaygılarının esas sebeplerinden birini teşkil etmektedir. Bu
açıdan bakıldığında Yunanistan toprakları içerisinde bulunan Ege
Makedonyası, Makedonya Cumhuriyeti'nin yayılma hedeflerinden biri
olarak gözükmektedir.

Yunanistan'ın itirazına yol açan, Makedonya Anayasası'nın 49.
Maddesi'nde de bu devletin, bölgede yaşayan bütün Makedonlar ile ilgili
belirlediği hedef şu şekildedir:

*“Cumhuriyet, ülke dışına göç etmiş, başka ülkelerde yerleşmiş
Makedonların ve komşu ülkelerde yaşayan Makedon halkından
insanların statü ve haklarını korur, kültürel gelişimlerine yardımcı
olur ve onlarla ilişkileri teşvik eder. Cumhuriyet, yurt dışındaki
Cumhuriyet yurttaşlarının kültürel, ekonomik ve sosyal haklarını
korur.”⁷*

Bu bağlamda isim sorununun bu boyuta ulaşmasının nedenlerinin
başında iki ülkenin farklı milliyetçilik yaklaşımına sahip olması
gelmektedir. Makedonya ve Yunanistan'da farklı ölçülerde de olsa

---

⁵ (Anti Fascist Assembly For The National Liberation of Macedonia (from 1944 until the
end of World War II) Makedonya anti faşist özgürlük meclisi (A.C.)

⁶ Snezana Trifunovska, “Yugoslavia Through Documents: From Its Creation To Its
Dissolution”,1994, s. 808.

⁷ Şule Kut, *Balkanlarda Kimlik ve Egemenlik*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005,
s.128.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 milliyetçilik başat bir faktördür. Makedon milliyetçiliği ülke içerisindeki etnik grupların tanımlanmasına yönelik bir olgu şeklinde gelişirken, Yunan milliyetçiliği genel olarak Helen kültürü etrafında biçimlenmektedir. Makedonya açısından değerlendirildiğinde Makedonyalı siyasiler, ülke nüfusunun çoğunluğunu % 64 oranında Makedonların oluşturduğunu, bu nedenle de ülkenin Makedonya Cumhuriyeti şeklinde isimlendirilmesinin en doğal hakları olduğunu iddia etmektedirler. Milliyetçilik bağlamında iki devlet arasındaki yaşanan problemin derinleşmesinin diğer bir nedeni ise iki toplumun da müşterek ve birbirinin devamı kabul edilen tarihlerini sahiplenme ve paylaşma noktasındaki anlaşmazlıktır.⁸

Makedonya'yı Helen kültürü, kimliği ve tarihinin bir parçası şeklinde değerlendiren Yunanistan, değerlerinin gasp edildiği düşüncesiyle Makedonya'yı tanımayı reddetmiş, ülkenin Anayasa'sında yer alan "komşu ülkelerdeki Makedonlara" ilişkin ifadeyi de kendi sınırları içindeki Ege Makedonyası'na yönelik bir yayılmacılık şeklinde algılamıştır. Bu çerçevede, Yunanistan, kuzey komşusunun isim ve sembol seçimiyle ülkesel egemenliğini sorguladığını ve kendisine karşı kültürel bir iddiada bulunduğunu, Makedonya'nın kendisini Büyük İskender'in varisi olarak gördüğünü iddia etti.⁹ Makedonya'nın başkenti Üsküp'ün merkez meydanında İskender'in büyük bir atlı heykelinin inşası "kültürel hırsızlık" olarak nitelendirilirken, Üsküp havaalanının "Büyük İskender Uluslararası Havalimanı" olarak yeniden isimlendirilmesi de kışkırtıcı bir davranış

---

⁸ Gül Tuba Dağcı ve Asiye Şimşek, "Makedonya ile Yunanistan Arasındaki 'İsim Sorunu'nda Rol Oynayan Temel Parametrelerin Analizi" *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.5, 2015 s.180.

⁹ Şule Kut, a.g.e., s.129.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 olarak görüldü.¹⁰ Yunanistan, ayrıca Makedonya bayrağının ilk halinde kullanılan on altı ışınlı Vergina Güneşi'nin kendi ulusal simgesi olduğuna vurgu yapmış, Makedon parası üzerine Selanik Kulesi'nin basılmasından ve 2006 yılında Başbakan Nikola Gruevski'nin huzurunda yapılan toplantılarda geniş Makedonya haritasının kullanılmasından da rahatsızlık duymuştur.¹¹

Yaşanan bu sorunun derinlerinde yatan başka bir etmen de, Yunanistan'ın ülkedeki azınlıklara yönelik takip etmiş olduğu siyasette bulunmaktadır. Nitekim ülkede yaşayan azınlıklara karşı endişe ile yaklaşan Yunanistan, sınırları içerisinde yaşayan azınlıkları çoğu zaman bir güvenlik meselesi şeklinde değerlendirmiş ve bu azınlık grupların kendi akraba ülkeleri ile münasebetlerini devam ettirmelerini tehlikeli bulmuştur. Yunanistan'ın bu yaklaşım tarzı, Makedonya ile yaşamış olduğu problemler bağlamında ele alındığında ise, Kuzey Yunanistan'da yaşayan Makedon azınlık ön plana çıkmaktadır. Nitekim Yunanistan'ın kendi sınırları içerisinde yaşayan Makedon azınlığın varlığını reddetmesi, aynı zamanda Makedon milletinin varlığını reddetmesinin de zeminini oluşturmuştur. Bu nedenle Yunanistan hem tarihsel köklerine sahip çıkmak hem de kendi sınırlarında yaşayan Makedon azınlık mensuplarının kışkırtılmaması için komşusunun Makedonya ismini kullanmasına karşı çıkmıştır.¹²

2. Sorununun Çözümü İçin Atılan Adımlar

---

¹⁰ Tony Brown, "What's in a name? the Macedonian name question", *Ask The IIEA*, 2017, ss.1-2.

¹¹ Gül Tuba Dağcı ve Asiye Şimşek, a.g.e., ss. 185-193.

¹² Damla Aras, "Yunanistan'daki Slav-Makedon Azınlıklar ve Sorunları." ed. Murat Hatipoğlu. *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları. 2002, s.102.

Makedonya’nın bağımsızlığını ilanından başlayarak, ilgili anayasa maddesi ve bu madde ile ilintili konulara yönelik Yunanistan’ın sert tutumu ile karşı karşıya kalan Makedonya Cumhuriyeti, bu sert tutum neticesinde birçok uluslararası örgüte üye olmakta komşusunun itirazı nedeniyle zorlandı. Bu çerçevede, egemen ve uluslararası tanımaya sahip bir devlet olarak dünya ve bölge siyasetine girme konusunda sıkıntı yaşadı.¹³ Fakat bir taraftan mevcut tutumunun Balkan coğrafyasıyla ilişkilerini fazlasıyla sınırlandırdığını gören diğer taraftan uluslararası baskılarla karşılaşan Atina hükümeti bir ara formüle razı olmuştur. 1993’te ülkenin “*Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*” - “*The former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)*” adı altında BM’ye kabul edilmesine itirazda bulunmayan Yunanistan iki yıl sonra imzaladığı geçici anlaşmayla bu ülkeyi söz konusu ismiyle tanıdı.¹⁴

Makedonya’nın bağımsızlığını ilanından 1995 yılına kadar geçen süre zarfında iki devlet arasında görüşmeler gerçekleştirilmesine karşın Yunanistan, Makedonya’nın ilan ettiği anayasa, isim ve bayrak ile ilgili karşıt tutumunu devam ettirmiş, Makedonya ise tansiyonu düşürmek için anayasasında bir takım küçük değişikliklere gitmiştir.¹⁵ Bu çerçevede Yunanistan’ın, Makedonya’nın isminin Yunanistan aleyhindeki toprak iddialarını ima ettiği yönündeki endişelerini hafifletmek için Makedonya,

---

¹³ Cenk Özgen, “Balkanlar’da Güvenliğe Yönelik Bir Tehdit: Yunanistan-Makedonya Anlaşmazlığı” *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 14, Sayı.25, 2013, s.337.

¹⁴ Yunus Çolak, “Makedonya’nın İsim Sorunu: Sebepleri ve Türkiye’nin Balkanlar Politikasına Olan Etkileri Bakımından Bir İnceleme” *2016 Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*, 2016, s.232.

¹⁵ Yunus Çolak, a.g.e., s. 232.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
komşu devletlere karşı toprak iddiaları olmadığını açıklayarak, anayasasında
iki değişiklik yaptı. Bu değişiklikler şunlar içermekteydi;

3. Madde 1992 de değiştirilmiş ve ilk fıkrasına Makedonya Cumhuriyeti'nin komşularının toprakları üzerinde hiçbir hak iddia etmediği yazılmıştır. (CRM,11) Mezkur anayasanın 49 maddesi de 1992 yılında değiştirilmiş ve Makedonya Cumhuriyeti'nin komşularının egemenlik haklarına ve içişlerine hiçbir şekilde müdahale etmeye kalkışmayacağı yazılmıştır (CRM,26) Dolayısıyla, Makedonya tarafının Yunan kaygılarını ortadan kaldırmak için gayret gösterdiği ve taraflar arasındaki anlaşmazlık fasılları arasından anayasa konusunun çıkartılabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte bayrağında da değişikliğe giden Makedonya ulus kimliğine ve ülkenin resmi adına ilişkin herhangi bir değişiklikte bulunmak istememiştir.¹⁶

Bu süreçte, sorunun çözülmesi doğrultusunda ABD'nin bu konuya yönelik siyaseti etkili olmuştur. ABD başkanı Clinton'ın özel temsilcisi Matthew Nimetz ile BM genel sekreteri Boutros Gali tarafından 1993 yılında başlatılan ikili görüşmelerden sonuç alınamamış, fakat özellikle Bosna savaşının oluşturmuş olduğu infial sonucu artık ABD, sorunu bir 'Avrupa sorunu' şeklinde değerlendirmekten vazgeçmiştir.¹⁷ ABD

---

¹⁶ Zhidas Daskalovsk, Clashing Historical Narratives and the Macedonian Name Dispute – Solving The Unsolvale”, Trames, Cilt.21, Sayı.4, 2017, s.328.

¹⁷ Yunus Çolak, a.g.e., s.234.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
siyasetinde yaşanan bu oyun değiştirici değişim sonucunda Yunanistan'ın
da uzlaşma noktasında katı siyasetinde yumuşama yaşanmıştır.¹⁸

Yunanistan'ın bu soruna yönelik katı tavrını bırakmasında, bir takım dönemsel siyasi ve ekonomik faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu faktörlerin başında, henüz yeni kurulmuş, nüfus ve ekonomik güç bakımından kendisinden daha küçük bir devletin tehdit unsuru olduğu yönündeki Yunanistan'ın iddialarının inandırıcılığını kaybetmesi bulunmaktadır. Ayrıca bu sorunun bölge siyasetini de olumsuz etkilemesi, çözüm için adımlar atılmasını zorunlu bir hale getirmişti. Hatta Yunanistan'ın Makedonya'ya yönelik uyguladığı siyasetin bir açmazı da Yunanistan tarafından komşusuna tatbik edilen ekonomik ambargonun Avrupa Birliği Komisyonu tarafından Avrupa iç pazar yasalarına aykırı olduğu nedeniyle Avrupa Adalet Divanı'na 1994 yılında şikâyet edilmesidir.¹⁹

Bütün bunların yanında Yunanistan'ın, Makedonya ile yaşamış olduğu problemlerin bir neticesi olarak uğradığı siyasal itibar kaybı da etkili olmuştur. Yugoslavya'nın dağılmasından sonra, Balkan coğrafyasının yeniden yapılandırılması için girilen süreçte, gerek siyasal gerekse de ekonomik olarak faal bir politika takip etmek isteyen Yunanistan açısından, Makedonya ile yaşadığı sorun önemli bir engel teşkil etmiştir. Bu süreç içerisinde Türkiye'nin Balkanlarda yürütmüş olduğu aktif politika, Yunanistan'ın Makedonya ile yaşamış olduğu sorunları çözüme

---

¹⁸ Cenk Özgen, a.g.e., s.338.

¹⁹ Şule Kut, a.g.e. 132.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 kavuşturmak için katı yaklaşımından vazgeçmesine yol açmıştır. Gelişen bu atmosfer, 1995 yılında bir uzlaşma zemini hazırlamıştır.²⁰

Yaşanılan bu gelişmeler neticesinde, 1995 Eylül'ünde her iki devletin de isim sorunu dışında geri kalan bütün problemlerin çözüme ulaştırılması noktasında mutabakat sağladıklarını ilan etmeleri ile yeni bir sürece girilmiştir. “Geçici Uzlaşma (Interim Accord)”²¹ şeklinde isimlendirilen bu uzlaşmanın geçici olarak nitelendirilmesinin gerekçesi ise esasında bu uzlaşma ile iki ülke arasındaki ana sorun olan isim sorununun çözüme kavuşturulamamış olmasıdır. Hatta öyle ki, isim sorununun doğrudan antlaşma metninde bir yansıması olarak Yunanistan, 1. Taraf, Makedonya ise, 2. Taraf şeklinde metinde nitelendirilmişlerdir.²²

Geçici uzlaşma çerçevesinde her iki ülke uluslararası sınır olarak Yunanistan ve Makedonya arasında mevcut olan sınırların tespit edilmesini ve insan hakları ve demokrasiye saygı çerçevesinde hareket edilmesini kabul etmişlerdir.²³ Bununla birlikte toprak talebinde bulunmama ve birbirlerinin iç işlerine karışmama konusunda da uzlaşma sağlanmıştır. Hiç şüphesiz anayasal bayrağını değiştirmeyi kabul etmiş olması, Makedonya açısından uzlaşmanın en önemli noktasıdır. Yunanistan, bunun karşılığında ise Makedonya'yı FYROM adıyla tanıyarak uluslararası örgütlere

---

²⁰ Yunus Çolak, a.g.e., s.234.

²¹ Geçici Uzlaşma için bkz. UN, T.S(United Nations, Treaty Series) No:32193, http://www.mfa.gr/images/docs/fyrom/interim_accord_1995.pdf

²² Fotis Mavromatidis, “The Role of the European Union in the Name Dispute between Greece and FYR Macedonia.” *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt. 18, Sayı.1,2010, ss. 47-62.

²³ Mustafa Durmaz, “Makedonya Sorunu ve Yunanistan'ın isim Uzlaşmazlığı”, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM - UHAD), Sayı.3, 2015, s.66.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Makedonya'nın üyeliği konusunda veto kozunu kullanarak engel çıkarmayacağını taahhüt etmiştir.²⁴

Bununla yanı sıra Yunanistan, Makedonya açısından çok önemli neticeler doğuran ekonomik ambargoyu, Selanik Limanı'nı açarak sonlandırmayı kabul etmiştir. Kabul edilen bu taahhütler çerçevesinde, anlaşmaya göre 30 gün içerisinde karşılıklı komşuluk ve iyi niyet bağlamında uzlaşma maddeleri hayata geçirilecekti. Her ne kadar "Geçici Uzlaş" sonrası iki ülke arasındaki münasebetlerde bir hareketlenme yaşansa da, isim sorunu bir türlü çözüme kavuşturulamamış ve Birleşmiş Milletler gözetimi altında bu soruna ilişkin görüşmeler sürdürülmüştür.²⁵

Makedonya'da faaliyette bulunan ana akım bütün siyasi aktörler ülkenin NATO ve AB'ye üye olmasını desteklediği halde bu girişimler isim sorununun çözüme kavuşturulamaması sebebiyle uzunca bir süre sonuçsuz kaldı. AB üyeliği için 2004 yılında başvuruda bulunan Makedonya bir yıl içinde adaylık statüsü elde ettiği halde isim sorununu bahane eden Yunanistan'ın vetosuna uğramış, bu nedenle de üyelik müzakereleri askıya alınmıştı. Benzer bir şekilde Makedonya'nın NATO'ya üyelik girişimi de aynı Yunanistan vetosu nedeniyle askıda kaldı. NATO'nun, 2008'deki Bükreş Zirvesi'nde ise, isim sorunu çözülür çözülmez Makedonya ile üyelik müzakerelerine başlanacağı dile getirilmiştir.²⁶

3. Makedonya'daki İç Siyasi Gelişmelerin Sorunun Çözümüne Etkisi

---

²⁴ Yunus Çolak, a.g.e., s.234.

²⁵ Şule Kut, a.g.e. 126.

²⁶ Mehmet Uğur Ekinci, a.g.e., s.3.

Ulusal Demokratik Birliği ve büyük ortağı olan milliyetçi İç Makedon Devrimci Örgütü (DPMNE-VMRO), iktidarları süresince Makedon milliyetçiliği daha da körüklendiğinden ülke siyasetinde bu eğilim ön planda olmuştur. Bu süreçte, iktidarın büyük ortağı Milliyetçi Parti'nin söylemleri Makedonların, ortak bilinci yerleşik durumda bulunan ve mevcut statülerinden memnun olmayan Arnavut azınlığın ve ulus kimliğini tanımayan çevre ülkelerdeki Slav-Ortodoks nüfusun üzerinde etkili olmaktadır.²⁷

Milliyetçi Parti'nin bununla birlikte Avrupa-Atlantik entegrasyonunu desteklediğinden bu paktta yer alabilmek için Yunanistan ile görüşmeler başlatmışsa da, isim değişikliği noktasında istekli olmadığından bu görüşmeler sonuçsuz kaldı.²⁸ Üstelik görüşmeleri devam ettirirken bir taraftan da, Makedon ulus kimliğini güçlendirici adımlar atması ve Makedon kimliğinin ön plana çıkartıldığı “Üsküp 2014” gibi önemli mimari projeler gerçekleştirilmesi komşusu Yunanistan'ı daha da rahatsız etti. Yunanistan'ın AB ve NATO üyeliklerini engellemesi 1995'teki geçici ikili anlaşmaya aykırı bulunsa da Makedonya'nın bu yöndeki itirazları uluslararası topluluktan haklı olduğuna dair yanıtlar almasını sağlamadığı gibi Yunanistan'ın tavrını değiştirmeye de yetmedi.²⁹

DPMNE-VMRO'nin iktidarı süresince takip etmiş olduğu milliyetçi politikalar ve popülist yaklaşımlar karşısında ana muhalefet partisi olan Makedonya Sosyal Demokrat Birliği (SDSM) tarafından sert bir biçimde

---

²⁷ Nedim Emin, “Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu”, *Seta Rapor*, 2014, ss.2-6.

²⁸ Gül Tuba Dağcı ve Asiye Şimşek, a.g.e., s.193.

²⁹ Mehmet Uğur Ekinci, a.g.e., s.3.

Kuzey Makedonya’da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 eleştirildi. Çünkü milliyetçi politikalar, ülkedeki azınlık grupların memnuniyetsizliğini arttırarak, gerilimi tırmandırmaktaydı. Diğer bir tehlike ise, yaşanabilecek olası etnik çatışmaların Balkan devletlerine sıçrama ihtimali bulunmasıydı.³⁰

Özellikle 2015’te muhalefetin gündeme getirdiği Kumanova Olayı ve dinlemeler skandalı Makedonya’da yaşanan çatışma atmosferini ve siyasi gerilimi daha da körükledi. Siyasi gerilimlerin eşliğinde iki yıl geçtikten sonra Yunanistan ile gerçekleştirilen görüşmeler de askıya alındı. 2016 yılı Aralık ayında gerçekleştirilen genel seçimlerde Makedonya parlamentosunda siyaseti domine eden Milliyetçi Parti ile Sosyal Demokratlar arasında, bıçak sırtı bir parlamento aritmetiği oluştu. Arnavut vekillerin desteğini alan Makedonya Sosyal Demokrat Birliği hükümeti kurma yetkisini almış; Genel Başkan Zoran Zaev sıkıntılı geçen bir süreçten sonra yeni hükümeti kurmuştur. Zaev’in iktidara gelmeden önce dile getirmiş olduğu vaatler, önceki iktidarın ortaya koyduğu güvenlikçi siyaset algısından vazgeçeceğini, bu çerçevede komşuları ile ilişkilerini geliştireceğini, BM ve NATO gibi teşkilatlar ile bütünleşme için gerekli adımları atacağını ve özellikle de Yunanistan ile yaşanan isim sorunun çözüme kavuşturulmasına yoğunlaşacağını göstermekteydi.³¹

Çeyrek asrı aşkın süren anlaşmazlığın ardından, siyasi liderler iki ülke arasında kalıcı bir çözüm bulmak için harekete geçti. Yeni seçilen Makedonya Başbakanı Zoran Zaev, Makedonya’nın AB ve NATO üyeliği

---

³⁰ S. Abdula, “Makedonya’da Yerel Seçimler ve Siyasal Değişim”, Seta Perspektif, Sayı. 183, 2017, ss.1-3

³¹ Gönül Tezcan, “Gruevski’den Zaev’e Makedonya’nın İç ve Dış Politikasındaki Gelişmeler”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Cilt.10, Sayı.2, 2019, s.389.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 hedeflerine ulaşabilmesi için uzun süren isim konusundaki anlaşmazlığın sona erdirilmesi gerektiğinin farkındaydı. Zaev, önceki hükümet döneminde Üsküp'teki stadyum, otoyollar ve havalimanına verilmiş olan antik Makedon adlarını, samimiyetinin göstergesi olarak değiştirdi.³² AB ve ABD'den de Zaev'in atmış olduğu bu adımlara yoğun bir destek geldi. Avrupa ülkelerinin 2000'lerin ortalarından itibaren yaşamış olduğu toplumsal, ekonomik ve siyasi bunalımlar AB ve NATO'nun Balkan coğrafyasında genişleme sürecini engellemekte, bu durum ise, barış ve güvenlik adına Batılı devletlerde endişeye neden olmaktaydı. İsim sorununun çözüme kavuşturulması yalnızca Makedonya açısından dahi olsa barış, güvenlik ve işbirliğinin önündeki engelleri kaldıracağı düşüncesiyle Batılı ülkeler, iki devleti görüşmeleri yeniden başlamaları için teşvik etmişlerdir.³³

Aynı zamanda, Yunanistan Başbakanı Alexis Tsipras, milliyetçi söylem ve ikili ihtilaflardan çok uzun süre önce acı çeken bir bölgede "milliyetçilik kısır döngüsünden" bir kaçış yolu bulma konusundaki kararlılığını dile getirdi. Sorunun Yunanistan'ın tezlerini destekler bir biçimde çözülmesi halinde Tsipras hem ulusal hem de uluslararası alanda prestijini yükseltmiş olacaktı. İkili, 2018 Davos Ekonomik Forumu'nda bir araya geldi ve uzun süre konuşup, anlaşmazlığı çözmek için ciddi bir girişim için zamanın geldiğine karar verdiler. Müzakerelerde Tsipras'ın kırmızı çizgileri yeni ismin, tarihi Makedon coğrafyasının bütünü

---

³² Y. Şahin, *İKV'den İsim Sorununun Çözümüne Yönelik Makedonya ile Yunanistan Arasında Varılan Anlaşmaya İlişkin Analiz*, 2018, İKV.

³³ Fotis Mavromatidis, a.g.e., ss. 47-54.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 kapsamaması ve kabul edildikten sonra her yerde sadece bu ismin kullanılmasıydı.³⁴

4. Prespa Antlaşması ve İçeriği

İktidara gelmeden önce, Zaev'in Yunanistan ile bir türlü çözümlenemeyen isim sorununa yönelik yaklaşımı, kendisinden önceki Milliyetçi koalisyonun "güvenlikleştirme" siyasetinden farklı olarak, bu sorunu "güvenlik dışılaştırma" siyaseti ile çözüme iradesi ortaya koyacağını göstermiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz bir dizi görüşmeden sonra, 17 Haziran 2018 tarihinde Zoran Zaev ve dönemin Yunanistan Başbakanı olan Alexis Tsipras'ın yanı sıra Avrupa Komisyonunun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Johannes Hahn ile AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini'nin de bulunduğu törende, Yunanistan ve Makedonya Dışişleri Bakanları tarafından Prespa Anlaşması imzalanmıştır. Birkaç farklı öneri üzerinde görüşmeler gerçekleştiren taraflar sonunda "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti" ismi üzerinde uzlaştı. Bu antlaşmanın imzalanması ile yaklaşık olarak 27 yıldır farklı teklifler ile bir şekilde çözüme kavuşturulması için girişimlerde bulunulan isim sorunu, Makedonya'nın anayasal ismini "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti" şeklinde değiştireceğini taahhüt etmesiyle çözüme kavuşturulmuştur.³⁵

17 Haziran'da iki tarafın dışişleri bakanlarınca imzalanan anlaşmanın yedinci maddesi ile Makedonya'nın resmi ismini "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti" olarak değiştirmesi ve bu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren bütün ortamlarda kabul edilen yeni ismi kullanacağı

---

³⁴ Mehmet Uğur Ekinci, a.g.e., ss.3-5.

³⁵ Mehmet Uğur Ekinci, a.g.e., ss.3-5.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 karara bağlandı. Makedonya yurttaşlarının pasaportlarında yer alan uyruk bölümünde “Makedonyalı/Kuzey Makedonya vatandaşı” biçiminde ikili bir kullanımın benimsenmesi tercih edilirken İngilizcede hem Makedonyalı hem de Makedon manasını taşıyan “Macedonian” kavramının resmi dil ve etnisiteyi ifade etmek üzere kullanılacağı belirtilmiştir.³⁶

Anlaşmada toprak bütünlüğü ve egemenliğe karşılıklı saygı, iyi niyet ve karşılıklı münasebetlerin artırılması gibi konularla ilgili birçok madde yer aldı. Anlaşmanın imzacı devletlerin parlamentolarında onaylandıktan sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırıldı. Prespa anlaşmasının, iki tarafça da onaylandıktan sonra yürürlük kazanması ise, ancak bazı safhaların geçilmesinden sonra gerçekleşebilecekti. İmzalanan Anlaşma metninde anlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için gerekli olan aşamalar bir takvim şeklinde belirlendi. Bu takvime göre, anlaşma metninin öncelikle Makedonya Parlamentosu'nda onaylanması gerekiyordu. Daha sonra anayasada gerekli değişikliğe gidilecekti. Anlaşma metninde işaret edilen Makedonya'nın yapması gereken değişiklikler yapıldıktan sonra, anlaşma, Yunanistan Parlamentosu'nda da görüşülüp onaylandıktan sonra anlaşma yürürlüğe girecekti.³⁷

20 Haziran 2018 tarihinde Prespa Anlaşması, Makedonya Parlamentosu'nda 69 milletvekilinin onayı ile kabul edilmiştir. Bununla birlikte Cumhurbaşkanı George Ivanov, bu anlaşmayı anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle veto etmiştir. Bu nedenle, 2019 yılı Temmuz ayının

---

³⁶ Gönül Tezcan, a.g.e., s.390.

³⁷ Mehmet Uğur Ekinci, a.g.e., ss.3-5.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019 başında ikinci kez Makedonya Parlamentosu anlaşmayı onaylayınca, referandum yapılması sürecine geçilmiştir.³⁸

30 Eylül 2018'de gerçekleştirilen referandumdan yüzde 90 civarında “evet” oyu çıkmış olmasına rağmen referanduma katılım oranının yüzde 50'nin üzerine çıkamaması sebebiyle referandum geçersiz sayılmıştır. Referanduma halkın yeterince katılmamasının nedenlerinin başında muhalefetteki milliyetçi parti VMRO-DPMNE'nin boykot yönündeki propagandaları yanında, Ivanov'un tepkisinin de etkisi olmuştur. Yine de ABD, AB ve NATO referandum neticesinden duydukları memnuniyeti açıklamışlardır. Bununla birlikte, katılım oranının yüzde 50'yi geçmemesi anlaşmanın parlamentoda oylanmasına engel teşkil etmemiştir. Oluşan tüm protesto ve tepkilere karşın, 2019 yılı Ocak ayında Parlamento'da yeniden oylanana Prespa Anlaşması 120 milletvekilinin 81'i tarafından evet oyu verilmesiyle onaylanmış oldu. Daha sonra, 300 vekilden oluşan Yunanistan Parlamentosu'nda 25 Ocak 2019 tarihinde yapılan oylamada 153 evet oyuyla anlaşma onaylanmıştır.³⁹

SONUÇ

Balkan coğrafyası tarihsel süreçte uzun bir dönem boyunca mücadele ve savaş sahası olarak bölgede bulunan devletlerin ya da uluslararası aktörlerin hegemonya kurma konusunda mücadele alanı olmuştur. Bölgedeki çatışmalar bazı dönemlerde silahlı mücadele yoluyla gerçekleşirken bazı dönemlerde ise diplomatik alanda masa başında gerçekleşmiştir. Diplomatik alanda gerçekleşen mücadelelerden birisi ise,

---

³⁸ Y. Şahin, a.g.e., ss.2-3.

³⁹ Gönül Tezcan, a.g.e., s.388.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Makedonya'nın 1991 yılından bağımsızlığını ilan etmesiyle başlayıp günümüze kadar süregelen Makedonya Cumhuriyeti ile Yunanistan arasında yaşanmış olan isim tartışmasıdır.

Aslında her iki devletin milliyetçilik anlayışlarından kaynaklanan sorunun bir yönü ise her iki ülkenin ulus-devlet inşası süreçlerinde referans aldıkları tarihsel geçmişe dayanmaktaydı. Balkanlarda bir bölgeye izafeten kullanılan ve tarihsel bir kavram olan Makedonya ismini kullanarak kurulmuş olan Makedonya Cumhuriyeti'nin ismi, sınırları içerisinde Makedon azınlığın yaşadığı Yunanistan'ı tedirgin ettiğinden bu ülke komşusunun ismine itiraz etmiş, bu çerçevede isim değişikliğine zorlamak için komşusuna hem ekonomik ambargo uygulamış hem de bu devletin uluslararası kuruluşlara üyeliğine engel olmuştur. İki ülke arasında isim sorunu sebebiyle yaşanan anlaşmazlık sadece iki ülke ilişkilerini değil, aynı zamanda bölgedeki güvenlik, istikrar ve barışı olumsuz yönde etkilemiştir.

Bu nedenlerle Balkanlarda genişleme eğilimi içinde olan AB ve NATO gibi örgütlerin de teşvikiyle iki ülke arasında bu sorunun çözüme kavuşturulması yönünde girişimlerde bulunulmuştur. Bu çerçevede atılan adımlar, Makedonya'da iç siyasi dengelerin de değişmesiyle sorunun çözülmesine yönelik somut girişimlerin bulunulmasına zemin hazırlamıştır. Netice itibariyle iki ülke arasında 20 Haziran 2018 tarihinde Prespa Anlaşması'nın imzalanması ve akabinde her iki ülke parlamentosunda onaylanması ile Makedonya Cumhuriyeti'nin ismi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti olarak değiştirilerek 27 yıllık sorun çözüme kavuşturulmuştur.

Prespa anlaşmasının onaylanmasının ardından, Makedonya'nın uluslararası örgütlere üyeliği noktasında Atina vetosunun kalkmasıyla, Milliyetçi iktidarlar sürecinde NATO ve AB hedeflerinden uzaklaşan

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Makedonya'nın yeniden Avro-Atlantik rotaya girmesi mümkün olmuştur.
NATO'yla katılım protokolü imzalanmış olup, ülkenin örgütün 30. üyesi olması için süreç başlamıştır.

KAYNAKLAR

Abdula,S.,“Makedonya’da Yerel Seçimler ve Siyasal Değişim”, Seta Perspektif, Sayı:183, 2017.

<https://setav.org/assets/uploads/2017/11/Makedonya-yerel-secimleri-ve-siyasal-degisim.pdf>, (15.10. 2019)

Aras, Damla “Yunanistan’daki Slav-Makedon Azınlıklar ve Sorunları.” ed. Murat Hatipoğlu. *Dünden Bugüne Makedonya Sorunu*, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2002.

Brown, Tony “What’s in a name? the Macedonian name question”, *Ask The IIEA*, 2017, s.1-2. https://www.iiea.com/wp-content/uploads/2019/03/Ask-the-IIEA_3_Macedonia.pdf (15.10.2019).

CRM(Constitution of Republic of Macedonia) (15.10.2019)

Çolak, Yunus “Makedonya’nın İsim Sorunu: Sebepleri ve Türkiye’nin Balkanlar Politikasına Olan Etkileri Bakımından Bir İnceleme” *2016 Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi*, 2016.
https://www.turkegitimsen.org.tr/lib_yayin/453.pdf (15.10.2019).

Dağcı, Gül Tuba ve Asiye Şimşek, “Makedonya ile Yunanistan Arasındaki ‘İsim Sorunu’nda Rol Oynayan Temel Parametrelerin Analizi” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:5, 2015.
<http://yusbed.yalova.edu.tr/article/view/5000180408> (15.10.2019).

Durmaz, Mustafa “Makedonya Sorunu ve Yunanistan’ın isim Uzlaşmazlığı”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM - UHAD)*, Sayı:3, 2015.

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/371657> (15.10.2019)

Ekinci, Mehmet Uğur “Makedonya İsim Sorunu Çözülüyor (mu?)”, *Seta Perspektif*, Sayı.204, Haziran 2018.
<https://setav.org/assets/uploads/2018/06/204.makedonya.pdf> (15.10.2019).

Emin, Nedim “Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu”, *Seta Rapor*, 2014.
http://file.setav.org/Files/Pdf/20141030171352_makedonya-siyasetini-anlama-kilavuzu-pdf.pdf (15.10.2019).
Final Agreement for the Settlement on the Name Issue
https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/agreement_mk_vs_gr.pdf
(15.10.2019)

Koyuncu, Çiğdem Aydın ve Samet Yılmaz, “Makedonya'daki İstikrarın Sürdürülebilirliğinin Ohrid Çerçeve Anlaşması Bağlamında Analizi”, *International Journal of Social Inquiry*, Sayı:18, 2018.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/496751> (15.10.2019).

Kut, Şule *Balkanlarda Kimlik ve Egemenlik*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2005.

Mavromatidis, Fotis, “The Role of the European Union in the Name Dispute between Greece and FYR Macedonia.” *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt. 18, Sayı.1,2010.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14782801003638703?needAccess=true> (15.09.2019)

MFA(Ministry of ForeignAffairs) of Greece, <http://www.mfa.gr/en/fyrom-name-issue/> (15.09.2019)

MFA of M.R.(MacedoniaRepublic)
<http://www.mfa.gov.mk/index.php/en/component/search/?searchword=greece&searchphrase=all&Itemid=396> (15.09.2019)

Özgen, Cenk, “Balkanlar'da Güvenliğe Yönelik Bir Tehdit: Yunanistan-Makedonya Anlaşmazlığı” *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı.25, 2013.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273817>. (15.10.2019).

Kuzey Makedonya'da İsim Tartışmaları... The Meriç Journal Cilt:3, Sayı:8, Yıl:2019
Rossos, Andrew, *Macedonia and the Macedonians*, Hoover Institution
Press, Stanford, 2008.

Şahin, Y., *İKV'den İsim Sorununun Çözümüne Yönelik Makedonya ile Yunanistan Arasında Varılan Anlaşmaya İlişkin Analiz*, 2018. İKV,
https://www.ikv.org.tr/icerik_print.asp?id=3221, (02.03.2019).

Tezcan, Gönül” Gruevski'den Zaev'e Makedonya'nın İç ve Dış
Politikasındaki Gelişmeler”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü*, Cilt:10, Sayı:2, 2019. [https://dergipark.org.tr/tr/download/article-
file/768848](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/768848) (15.10.2019).

Trifunovska, Snezana “Yugoslavia Through Documents: From Its Creation
To Its Dissolution”, 1994
[https://books.google.com.tr/books?id=PvjLRzgyKKkC&lpg=PA808&dq=d
eclaration%20of%20ASNOM%201944&hl=tr&pg=PA808#v=twopage&q
&f=false](https://books.google.com.tr/books?id=PvjLRzgyKKkC&lpg=PA808&dq=declaration%20of%20ASNOM%201944&hl=tr&pg=PA808#v=twopage&q&f=false)

UN, T.S(United Nations, Treaty Series) No:32193,
http://www.mfa.gr/images/docs/fyrom/interim_accord_1995.pdf
(15.10.2019).

Zhidas Daskalovsk, Clashing Historical Narratives and the Macedonian
Name Dispute – Solving The Unsolvables”, *Trames*, Cilt.21, Sayı.4,
2017, s.328. [http://www.kirj.ee/public/trames_pdf/2017/issue_4/Trames-
2017-4-327-343.pdf](http://www.kirj.ee/public/trames_pdf/2017/issue_4/Trames-2017-4-327-343.pdf) (15.10.2019).